

ÇORUM'DA BİR MECMUA

M. Öcal OĞUZ

Burada sözünü edeceğimiz mecmua, Çorum İl Halk Kütüphanesinde 25231 demirbaş numarasıyla kayıtlıdır. Mecmuanın ilk sayfasında «Mecmua-i Eş'ar» kaydı ile bir Farsça beyit bulunmaktadır. Mecmuanın bu sayfasında daha sonra yazıldığı belli olan yeni harfli «Mecmua Al Eşhar, Cönk» kaydı ile «TC Çorum İl Halk Kütüphanesi Müdürlüğü» ve alt kısmında «Avukat Hasan Hilmi Ceritoğlu» kaşeleri yer almaktadır. Hasan Hilmi Ceritoğlu, Sağır Mustafa Ağa Medresesinde Hüznî ile birlikte tahsil gören ve ömrünün son yıllarını Çorum'da geçiren Yozgatlı avukat ve şair biridir.¹ Mecmuanın Yozgat'ta onun tarafından derlenerek Çorum'a götürüldüğü anlaşılmaktadır. Hasan Hilmi Ceritoğlu'nun vasiyeti üzerine 1965 yılında bütün kitaplarının ve yazmalarının Çorum İl Halk Kütüphanesine bağışlandığını, 1987 yılında Çorum'a gittiğimiz zaman kütüphane yetkililerinden öğrenmiştik. Ekseriyeti hukuk kitapları olan bu bağışların içerisinde iki şiir mecmuası bulunmaktadır. Biri burada sözünü edeceğimiz mecmua diğeri ise 25233 demirbaş numarasına sahip olanıdır. Bazı Yozgatlı şairlerin şiirlerinin de bulunduğu bu ikinci mecmuayı başka bir zaman tanıtmak istediğimizi belirterek, asıl konumuzu meydana getiren mecmuaya dönelim.

Sert kartondan dış kapağı bulunan mecmuanın kağıdı filigranlıdır.

Yazılar siyah mürekkeple yazılmış; kulanılan yazı çeşidi ise rik'adır. Sayfa numaraları günümüz rakamları ile verilmiştir ki bu da bu numaraların sonradan konulduğunu göstermektedir. Şiirlerin son beyit/dörtlüklerinde yer alan mahlasların üst kısmı düz bir çizgi ile çizilmiştir. 72. sayfaya kadar işlek sayılabilecek bir yazı kullanılmışken; bu sayfadan sonra yazı karakteri ve şiirlerine yer verilen şairlerin sahaları değişmektedir. Bu husustaki kanaatimiz 72. sayfaya kadar bir kişi tarafından tertip edilen mecmuanın daha sonra —herhangi bir sebeple— el değiştirdiği yolundadır. Esasen mecmuanın asıl kıymet ifade eden kısmında ilk 72 sayfasıdır. Bu sayfadan sonra Namık Kemal, Mithat Cemal Kuntay gibi şairlerimizin matbuata intikal etmiş şiirleri bulunmaktadır. Biz bu sebeple burada yapacağımız değerlendirmede ilk 72 sayfayı gözönüne alacağız.

Mecmuada Fuzuli, Nedim, Naili, Necatî, Muhibbi, Adli gibi «divan şiiri» temsilcilerinin şiirleri bulunduğu gibi, Gevherî, Emrah, Tokatlı Nuri, Ceyhüni, Bayburtlu Zihni gibi «âşık»ların şiirleri de yer almaktadır. Ayrıca, Yozgatlı olduklarını bildiğimiz Âkif Paşa, Salim, Necip, Fenni, Deruni, Seyri, Zari, Hilmi, Gamlı, Hüznî, Nâzî gibi şöhretleri Yozgat'ın dışına fazla çıkmamış şairlere ait şiirler de bulunmaktadır.

Şöhretleri Türkçenin konuşulduğu geniş mekanlara ulaşan ve yüzyıllar-

dır unutulmadan günümüze gelenlerin yanında, şöhretleri Yozgat'tan dışarı çıkmayan şairlere ait şiirlerin yan yana bulunması, bu mecmuanın Yozgat'ta tertip edilmiş olduğu fikrini iyice kuvvetlendirmektedir. Mecmuadaki rik'a yazısı divanları üzerinde çalıştığımız Hüznî'nin el yazısına çok benzemektedir. Mecmuayı Hüznî ile aynı çevrede yaşayan ve muhtemelen onunla aynı hocalardan ders alan birinin tertip ettiği düşüncesini ihtimal dahilinde görüyoruz.

Mecmuanın içerisinde tertip edilme tarihi ile ilgili hiç bir kayıt bulunmamaktadır. Ancak, yaşadıkları dönem hakkında bilgimiz olan şairlerden hareketle yaklaşık bir tarih vermemiz mümkündür. Yukarıda isimlerini saydığımız Yozgatlı şairlerin ekseriyeti XIX. yüzyılın ikinci yarısı ile XX. yüzyılın ilk yarısında yaşamışlardır.² Bunlar içerisinde ise Gamlı, Hilmi, Hüznî, Zari, Demli, Salim gibi şairlerin şiir yazmaya başlayabilecekleri ortalama tarih XX. yüzyılın ilk yıllarıdır. Mese-lâ, 1879 yılında doğan Hüznî'nin şiir yazmaya ve yazdığı şiirlerin mecmualara intikal etmeye başlayacağı tarih ancak 1900'lerin ilk yılları olmalıdır.³ Elimizdeki mecmuanın XX. yüzyılın ilk yıllarında tertip edildiği ihtimalini kuvvetlendiren bir diğer husus da 1902 yılında ölen Nâzi'nin 91 şiirinin bulunmasıdır. Mecmuada en fazla şiirine yer verilen şair, Nazi'dir. Mecmuada Emrah'ın 46, Tokatlı Nuri'nin 31, Fuzuli'nin 27, Muhibbi'nin 19, Âkif'in 17, Zihni'nin, 15, Ceyhumi'nin 12 şiiri bulunurken Nâzi gibi şöhreti yurt sathına onlar kadar yayılmamış bir şairin 91 şiirinin bulunması, zannediyorum Nâzi'nin çok gençken ölümünün mecmuayı tertip edende uyandırdığı tesirle izah edilebilir.⁴ Kanaatimiz odur ki, mecmua Nâzi'nin ölüm tarihini takip eden ay veya yıllarda tertip edilmiştir. Bu hüküm, diğer Yozgatlı şairlerin bildiğimiz hayatları ve şiir yazmaya başlama yaşları ile ilgili kanaatimizle de

desteklenmektedir.

Mecmuada bizim yaptığımız alfabetik sıraya göre şu şairlerin şiirleri bulunmaktadır :

Abdi-1 Adli-1, Ahmet Mahir-1, Ali-1, Âkif-17, Âkif Paşa-1, Asım-1, Aşki-1, Aynı-3, Azari-1, Baki-1, Bezmi-1, Ceyhuni-12, Dai-2, Dertli-1, Deruni-1, Ekrem-4, Emrah-46, Enveri-1, Es'at-2, Eşref Paşa-1, Faruk-4, Fatin-1, Fazlı-1, Fehmi-6, Fenni-9, Fevzi-1, Figani-4, Fırgati-2, Fitnat-4, Fu'ad-1, Fuzuli-27, Galip-7, Camlı-2, Gevheri-3, Hakkı-1, Halit-1, Hami-1, Haşmet-3, Hayri-7, Hilmi-1, Himmeti-1, Hükmi-1, Hüznî-2, İffet-3, İsmet-1, İzzet-1, Kabuli-1, Kâmil-2, Kâzım-2, Kuddusi-1, Latifi-1, Leylâ-5, Luzumi-1, Maraşi-1, Mesari-1, Merhemi-1, Muhibbi-19, Müstak-3, Nabi-2, Nafiz-1, Naili-1, Namık Kemal-2, Nazım-3, Nâzi-91, Necati-5, Necip-2, Nedim-4, Nesimi-4, Neş'et-2, Nuri-31, Osman-1, Ömer-6, Pertev-1, Racim-1, Ragıp-3, Rahmi-2, Rasih-1, Raşit-1, Remzi-1, Rıza-8, Ruhi-2, Rüsti-2, Sabit-3, Safa-1, Sai-2, Sait-2, Salim-1, Sami-2, Sebati-1, Sekim-1, Selâmi-1, Seyri-4, Sezai-3, Sofi-1, Subhi-3, Suzi-1, Şem'i-3, Şerif Paşa-1, Şeyh Celâli-1, Şeyhi-1, Taliibi-1, Tefvik-1, Tudi-2, Türabi-2, Ulvi-1, Vasıf-4, Vehbi-1, Veysi-1, Yusuf Bahri-1, Zahmi-2, Zari-1, Zati-1, Zekai-1, Zeki-1, Zeynep-1, Zihni-15, Ziya-4, Zühti-1.

1. Mahmut İşıtman, *Yozgatlı Hizbi (Hüznî)*, TFA 8, 178 (Mayıs 1964), 1401-3403.
2. M. Öcal Oğuz, *XIX. Yüzyılda ve XX. Yüzyılın Başlarında Yozgat'ın Kültür Çevresinde Aşıkların Yeri, Erciyes Yöresi 1. Folklor, Halk Edebiyatı ve Etnografya Sempozyumu*. 3-5 Mayıs 1990 Kayseri.
3. Hüznî hak. bkz. M. Öcal Oğuz, *Yozgatlı Hüznî Hayatı ve Eserleri*, Ankara 1988.
4. Nâzi hakkında bilgi için bk. Ahmet Talat Onay, «Yozgatlı Nazi» HBH 100 (Şubat 1940), 67.